

Szeptember

Szent Mihály hava

(Forrás: https://szemlelek.net/2019/09/04/iskolakezdes_697)

Szalai Borbála: Legyen öröm a tanulás!

*Hangosabbak ma az utcák,
Gyerekektől népesek,
Valahogyan még a nap is
Szebben ragyog, fényesebb.
Izgatottan várt e napra
Minden kezdő kisdíák;
Az iskola előttük is
Kitárja ma kapuját.
Megtanulnak betűt vetni
A tétova kis kezek;
Csengő-bongó szép szavakkal
Telnek majd a füzetek,*

*Ma, amikor útnak indul
A sok kicsi iskolás,
Kívánjuk, hogy öröm legyen
Számukra a tanulás!*

SZEPTEMBERI JELES NAPOK, ÜNNEPEK

(Forrás: http://europapont.blog.hu/2012/09/06/becsongettek_728)

SZEPTEMBER 1. A TANÉV KEZDETE

A fiatalok bánatára vége a nyári szünidőnek és elindul a suliszezon. Magyarországon szeptember 1-jén kezdődik az iskolai tanév (ha munkanapra esik), de nem mindenhol van ez így Európában. Mivel az oktatásról, annak szabályozásáról, és így a tanév és a szünetek hosszáról is a tagállamok dönthetnek, akad olyan uniós ország, ahol még jó két hétig tart a pihenő, de olyan is, ahol már lassan egy hónapja koptatják a fiatalok a szünet után a padokat.

Az, hogy egy tagállam hogyan szervezi meg a tanévet, sok tényezőtől függ: az oktatási rendszertől, a hagyományoktól, de az éghajlattól is. Egy tanév a tagállamokban átlagosan 185 tanítási nappól áll, de Dániában, Olaszországban és Hollandiában átlagosan megközelíti a 200 napot. Bulgáriában, Litvániában és Lettországon a tanév hossza ugyanakkor a diákok életkorától függ, eszerint 155 naptól 195 napig is tarthat.

Nemcsak a tanév hossza és a szünetek beiktatása, de a tanítási hét és az órák hossza is

eltérő a tagállamokban: míg nálunk természetes, hogy egy iskolai hét ötnapos, addig például Franciaországban négynapos, míg Olaszországban a gyakorlatban sokszor hat napig járnak egy héten iskolába a gyerekek, ahogy Németország egyes tartományaiban is vannak sulis szombatok.

A tagállamokban egy tanítási óra 40 és 55 perc között van, ez nemcsak országonként, de sokszor korcsoportonként is változik, Magyarországon a 45 perces tanóra a legelterjedtebb.

A nyári szünet hossza jelentősen eltér a tagállamokban: a legrövidebb vakációt a német, az angol, a dán és a holland gyerekek élvezhetik: náluk mindössze hathetes a szünidő. A másik végletet ebben a tekintetben a balti államok, Olaszország és Málta, majd Görögország és Portugália jelentik: ezekben az országokban 12-13 hétig tart a nyári szünidő. Mi sem maradunk el nagyon ettől, nálunk 11 hetes a vakáció, csakúgy, mint Spanyolországban, Cipruson, Romániában és Finnországban. Eltérő ugyanakkor az is, hogy mikor kezdődik és mikor ér véget a szünet: egyes német tartományokban (Hamburgban) már augusztus 2-án (!) megkezdődik a tanév, szintén hamarabb, augusztus közepén indul a tanév a skandináv országokban és Hollandiában is. A legkésőbb a máltai diákoknak kell „bevonulniuk”, ők szeptember végéig még szabadok. Szintén későn (szeptember közepén) kezdenek a déli országok (Görögország, Ciprus, Portugália, Spanyolország és Románia) diákjai, valamint a bajorországi diákok.

A nyári szünet mellett természetesen minden tagállamban van még téli szünet karácsony tájékán, tavaszi szünet Húsvét körül. Emellett a legtöbb országban tartanak még egy rövidebb őszi szünetet november elején, valamint sok helyen a diákokat farsang idején még egy síszünettel is megajándékozzák. Minden tagállam maga dönti el, hány kisebb szünetet tart a nyári szüneten kívül: a tanév közbeni szünetek terén a legszűkmarkúbb a ciprusi és a görög rendszer: itt mindössze két kéthetes (egy téli és egy tavaszi) szünet szakítja meg a tanévet. Ezzel ellentétben a német tartományok többsége négy szünetet tart (itt tartományonként változik a tanév kialakítása), ahogy a franciák is, akik nem vacakoltak hosszabb-rövidebb szünetekkel, az ő rendszerük tűnik a legáttekinthetőbbnek: nagyjából másfél havonta tartanak négy 2-2 hetes szünetet.

(Forrás: <http://termeszettbaratikor.network.hu/blog/termeszett-barati-kor-blogja/az-ozonpajzs-megorzesenek-nemzetkozi-napja>)

SZEPTEMBER 16. AZ ÓZONPAJZS MEGŐRZÉSÉNEK NEMZETKÖZI NAPJA

Az ENSZ Közgyűlése 1994-ben szeptember 16-át nyilvánította az ózonpajzs megőrzésének nemzetközi napjává, mivel 1987-ben e napon írták alá a Föld ózonrétegének megóvása érdekében született Montreáli Egyezményt.

Ezen a napon a résztvevő államok különös figyelmet fordítanak az olyan eseményekre, akciókra, melyek megegyeznek az Egyezmény céljaival és annak módosításaival.

Az ózonpajzs jelentősen sérült. Ez növeli a bőrrák kialakulásának esélyét, sérülékenyebbé vált az immunrendszer, az élővizek ökorendszere sérült, de a legsúlyosabb a helyzet az Antarktison, amely felett egy ózonlyuk található.

Az ózonréteg feladata (az élővilág szempontjából) a Naptól érkező káros ultraibolya sugárzás elnyelése, amelyek visszafordíthatatlan pusztítást okoznának az élő szervezetekben. A Naptól érkező sugárzások közül az UVB jelenti a legnagyobb fenyegetést egészségünkre: rákkeltő hatású, szembetegségeket, szélsőséges esetben vakságot okozhat, valamint az immunrendszer gyengüléséért is felelőssé tehető. Könnyű belátnunk, miért is olyan fontos e védelmi vonal megőrzése, sérüléseinek „befoltozása.”

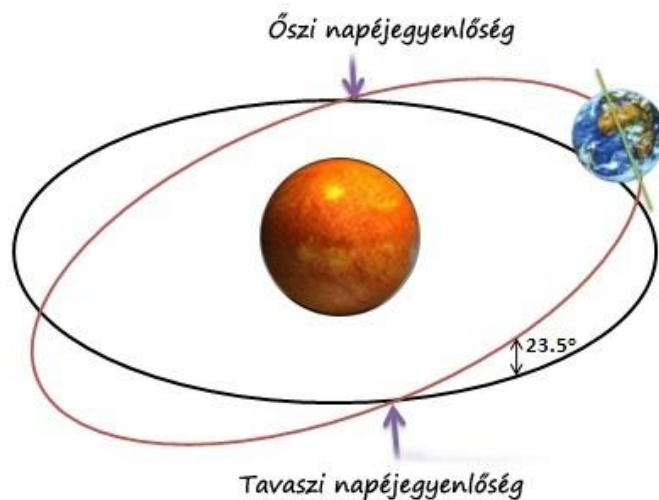
Ha ózonlyukról beszélünk, valójában nem egy tényleges rést, szakadást kell elképzelnünk egy szemmel látható vékony réteg felületén. Az elvékonyodás, „kilyukadás” ennek az ózonkoncentrációnak a csökkenését jelenti, amely a tavaszi évszakban a sarkkörök fölött a leginkább kritikus (az ózonlyuk felfedezése idején 1970 és 1980 között 40 százalékkal csökkent az Antarktisz felett az ózonkoncentráció), emellett azonban az egész magaslégkörben kimutatható.

Később kutatások igazolták, hogy az ózonréteg károsodását olyan kemikáliák légkörbe kerülése okozza, amelyek mindennapi életünk megkönnyítésére hivatottak. Ezek többek között hűtőszekrények, dezodorok és tűzoltókészülékek hajtógázaiaként, illetve habképzőként járták be az ipart és a háztartásokat. A globális probléma felismerésével a fent említett anyagok kibocsátásának csökkentése, illetve teljes beszüntetése érdekében nemzetközi konzultációk kezdődtek, amelynek egyik eredménye az 1987-es montreali jegyzőkönyv. Az egyezményt mára a világ valamennyi országa ratifikálta, köztük hazánk is.

Magyarország 1989-ben írta alá a montreali jegyzőkönyvet és eddig határidőre teljesítette a nemzetközi ózonvédelmi előírásokat. 1990-ben megkezdődött az ózonkárosító anyagok kiváltása, a későbbiekben pedig megtörtént a káros anyagokkal működő berendezések ártalmatlanítása, valamint az egyezményben tiltólistán szereplő vegyületek felhasználásának betiltása. Ezzel hazánk is hozzájárult ahhoz, hogy az ózonkárosító anyagok nagy többségét sikerült kiváltani.

((Forrás: http://www.minalunk.hu/mor/?n=5&tartalom_id=21964&area=)

SZEPTEMBER 23. ŐSZI NAPÉJEGYENLŐSÉG

A csillagászati ősz szeptember 23-án kezdődik. (A déli féltekén e napon kezdődik a csillagászati tavasz.)

Ettől kezdve a Nap a Baktérítő felé távolodik az Egyenlítőtől, sugarai egyre laposabb szöveget zárnak be a földtengellyel.

Ezért az északi féltekén rövidülnek és hűlnek a nappalok, közelít a tél.

(Forrás: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1848_szeptember_29_a_pakozdi_csata/)

SZEPTEMBER 29. A PÁKOZDI CSATA 170. ÉVFORDULÓJA

„Fut Bécs felé Jellasics, a gyáva,
Seregének seregünk nyomába’,
Megrémülve fut a magyar hadtól;
Magyar hadban egy vén zászlótartó.”

(Petőfi Sándor: *A vén zászlótartó*)

1848. szeptember 29-én vívták Pákozd mellett Jellasics horvát bán határőr csapatai és a Móga János vezette honvédseregek az 1848-49-es magyar szabadságharc első jelentős ütközetét. A csatában a honvédek sikeresen megfutamították Jellasics nagyobb létszámú és képzettebb hadait, az összecsapás nyomán azonban bizonyossá vált, hogy Bécs és Pest-Buda elmérgesedő konfliktusában a fegyverek mondják majd ki a végső szót.

Bár a Bécsben, Pesten, Velencében és Prágában kirobbanó forradalmak hatása alatt a birodalmat – és V. Ferdinándot (ur. 1835-1848) – irányító kamarilla az áprilisi törvények szentesítésével hajlandó volt teljesíteni a magyar követeléseket, egyúttal annak a reményét sem adta fel, hogy megfelelő pillanatban minden engedményt visszavon majd. A Habsburgok birodalmukban az „oszd meg és uralkodj” ősi elve alapján jártak el akkor, amikor az elszakadni vágyó Velence és a gyengének tűnő Prága ellen erővel léptek fel, a különleges jogi státust élvező Magyarországnak viszont felelős kormány alakítását engedélyezték; ezzel egy időben a Szent Korona országaiban is hasonló taktikát alkalmaztak, hiszen sikeresen szembefordították a pesti kormánnyal a kulturális, esetleg teljes autonómiára vágyó nemzetiségeket.

Nem véletlen, hogy a szabadságharc fegyveres konfliktusa nem a császári hadsereg, hanem a horvát bán, Josef Jellasics támadása miatt robbant ki, aki egyfelől a Habsburg-dinasztia megmentőjének képében tetszelgett, másfelől viszont a kamarilla támogatását is élvezte. Miközben a szerb felkelők titokban fegyvereket kaptak a császári igazgatás alatt álló határőrvidékről – melynek horvátországi főparancsnoka éppen a bán volt –, és Erdélyben Puchner Antal lázította a románokat, Horvátországban elegendő volt Jellasics, aki már 1848 tavaszán megtagadott mindennemű együttműködést a pesti kormánnyal. Bécs kétarcú politikáját jól mutatja, hogy a bán személyében – a háttérből – olyan méltóságot támogatott, aki tavasszal még csak a törvényes magyar kormány, június 10-i lemondása után azonban már V. Ferdinánd ellen is fellázadt.

Jellasics, aki a Batthyány-kormány minden tiltakozása ellenére pozíciójában maradhatott, 1848 augusztusának végén fegyveres provokációt kezdeményezett Magyarország ellen: először megszállta Fiumét, majd szeptember 11-én átlépte a Drávát, hogy – az uralkodó állítólagos parancsára hivatkozva – „rendet tegyen” Pesten. Az országban ezzel a támadással teljes lett a zűrzavar: egyfelől Jellasics betörésével egy napon – éppen a Béccsel való viszony kiéleződése miatt – lemondott Batthyány Lajos kormánya, másfelől pedig a támadás közjogi szempontból is káoszt okozott. Furcsa háború volt ez, hiszen az egyik oldalon a király által kinevezett – majd leváltott – bán, és a Ferdinándra felesküdt határőrsereg, míg a másik oldalon ugyancsak a király által kinevezett magyar kormány, és – az áprilisi törvények értelmében – szintén Ferdinándra felesküdt honvédsereg állt. A zűrzavarban a tisztek és katonák jelentős része – esküje miatt – úgy döntött, kimarad a küzdelemből, sokan pedig később érzelmeiktől függően csatlakoztak egyik vagy másik táborhoz.

A fenti okok miatt a Teleki Ádám vezette honvédsereg a lehető legtovább el akarta kerülni az összecsapást, azonban a magyar oldalon álló császári-királyi tisztek közül sokan – például Ottinger Ferenc, a Drávánál állomásozó haderő előző parancsnoka – ez idő alatt átszöktek Jellasicshoz. A helyzetet tovább bonyolította, hogy Batthyány Lajos javaslatára hamarosan Habsburg István nádor kapta meg a fővezéri szerepkört, aki először tárgyalásos úton megpróbálta rendezni a horvát–magyar konfliktust, szeptember 23-án pedig – V. Ferdinánd utasítására – Bécsbe utazott, és soha többet nem tért vissza. A honvédsereg tehát teljes zűrzavarban várta Jellasics érkezését, miközben mindenki tisztában volt azzal, hogy a magyaroknak két lehetőségük van: vagy legyőzik a horvátokat, vagy ellenkező esetben a bán bevonul Pestre, és megsemmisíti az eddigi vívmányokat.

Az, hogy Pákozd mellett végül az első forгатókönyv valósult meg, a szeptember 16-án megalakuló Országos Honvédelmi Bizottmány érdeme volt, mely a dunántúli visszavonulással egy időben – Kossuth Lajos vezetésével – toborzásba kezdett az Alföldön, és szeptember 28-áig megközelítőleg 16 000 újoncot mozgósított. Ezen a napon Jellasics már Székesfehérvárt is elfoglalta, a királyok városától északra azonban felsorakozott a magyar sereg, mely körülbelül 27 000 főt és 80 ágyút tudott harcra küldeni. A szeptember 28-i haditanácson a magyar oldalon harcoló császári és királyi tisztek Móga János személyében megválasztották a küszöbön álló csata főparancsnokát, az altábornagy utasítására pedig a honvédek a Pátka-Sukoró-Velence vonalon még aznap elfoglalták állásaikat. Mivel Jellasics mind létszámban, mind a csapatok képzettségét tekintve fölényben volt, Móga nem vállalta a támadás kockázatát, de a bán esetleges támadása esetén – ami szeptember 29-én reggel be is következett – hajlandó volt megvívni az ütközetet.

Jellasics pákozdi haditerve a következőképpen épült fel: a bán a Pátka mellett állomásozó magyar jobbszárny visszaszorítása után frontális támadást akart indítani a honvédek centruma ellen, majd – egy bekerítő hadművelet segítségével – később a Velencei-tóba szorította volna Móga seregét. Az ütközet kezdetben Jellasics várakozása szerint alakult, ugyanis a Kempen vezette balszárny sikeresen kiűzte Guyon Richárd egységeit Pátkáról, ám a döntő roham két alkalommal sem hozott eredményt. Jellasics seregei megtorpanását látva úgy határozott, kockáztat, ezért megindította a frontális támadást a magyar centrum ellen, de a honvédek tűzereje nyomán az offenzíva újra és újra kudarcba fulladt. Bár közelharcra ezen a szakaszon nem került sor, a horvát bán a délutáni órákban – Kempen tábornok sürgetésére – úgy döntött, visszavonul, ezért fegyverszünetet kért Mógától. A magyar honvéd tábornok teljesítette ellenfele kérését, így aztán Jellasics hamarosan megkezdte Petőfi Sándor által megénekelt híres futását, mely a valóságban inkább rendezett visszavonulás volt. Miután az ütközet a császári oldalon 200 – a magyar oldalon pedig mindössze 7 – áldozatot követelt, a menekülést semmi sem indokolta, ugyanakkor viszont bebizonyosodott, hogy a magyarok jóval nagyobb katonai potenciállal rendelkeznek, mint azt előzetesen Jellasics gondolta.

A pákozdi ütközetnek ilyen módon tehát inkább politikai szempontból volt jelentősége, hiszen a győzelemmel Magyarország megőrizte az áprilisi törvényekkel kivívott szuverenitását, ezzel egy időben azonban az is világossá vált, hogy Bécs és Pest-Buda elmérgesedő konfliktusban hamarosan a fegyverek veszik majd át a szót. A zűrzavaros közjogi helyzet nyomán Móga végül nem aknázza ki a pákozdi győzelemben rejlő lehetőségeket, ám hamarosan mégis a Bécs felé menekülő Jellasics nyomába eredt, miközben a honvédseregek Ozoránál a Karl Roth vezette határőröket is körbezárták. Pákozd után néhány nappal tehát a békés rendezés maradék reménye is elveszett; Bécsben ismét forradalom tört ki, melyet a tétovázó magyar hadvezetés nem használt ki a maga javára, a császári ellentámadással kezdődő szabadságharcot pedig – számos dicsőséges ütközet ellenére – 1849 nyarára elveszítette. Mindennek dacára a pákozdi diadal történelmünk egyik legfényesebb győzelmének számít, mely méltó nyitánya volt a magyar szabadságért folytatott heroikus küzdelemnek.

Köszöntjük az első osztályosokat, és
mindenkinek jó tanévet kívánunk!

